

કબીર સાબ

નાટક—ગાયનો.

“શ્રી દેશી નાટક સમાજ” માર્ટે

પ્રસિદ્ધ કરના,

ઝવેરી-ચંદુલાલ દલસુખરામ ઘોળશાહ.

આવૃત્તિ,

નકલ.

મુખ્ય.

સુખોધિની પ્રીટીંગ પ્રેસમાં ભગવાનલાલ ત્રાલુવને માલેકને

માર્ટ છાપ્યું બજારગેટ કોટ મુંબઈ

કીંમત રૂ આના.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૩૭૬૮

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

| ગજરાની કૉપીરાઝિટ વિભાગ |

અનુક્રમાંક ૩૭૬૮૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ડબ્લ્યુ. સી. રેડ્ડી

વિષય ૮ - ૨. ૪

શ્રીપરમાત્મને નમઃ

કપીરસાખ—નાટકનો હુંકસાર.

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

પ્રવેશ ૧ લો.—વૈકુંઠમાં શ્રીવિષ્ણુ લક્ષ્મિ સમક્ષ દેવપરિ-
ઓનો નાચ, ભકતનો મહિમા, નારદ આગમન, મૃત્યુલોક
ચરિત્ર વર્ણન, કપીર ભકિતની પ્રસંશા અને ઉત્પતિનું
અલૌકિક ખ્યાન, બાદ દિવ્ય રાસ.

પ્રવેશ ૨ જો.—કાશીમાં કપીર ઘર, સાધુ સાથે ભજનગાતાં
કપીરનું આવવું; નિમાની વાત ચીત, કપીરનો મકમ
વિચાર, સાધુ સૌખ્ય અને ભજનથી થતા અલ્પ
લાભનું વિવેચન, નિશાનો અણુ ગમે, ગુરૂ મોટું કમાલની
ચિન્તા, આકાશવાણી, રામાનંદને શરણુ કપીરનું જવું.

પ્રવેશ ૩ જો.—સખીવૃંદ સાથે કેશર ગરબાના આનંદમાં,
ગમત અર્થેવર વહુનીર મત રમવાનો સંકેત, કમાલને
ખેડાવવા સખીનું જવું, કમાલ ભકિતથી ભજન

આલલાખી કેશરનું કમાલ પ્રત્યે મોહક થવું, બાદ વર
વહુની રમત.

પ્રવેશ ૪ થોઁ—ગંગા કિનારાના એક મહાન ઘાટપર રામા-
નંદનો આશ્રમ, કળીરનું આવવું રામાનંદનો ઉત્તમ યોધ
અલેહવાત ગુમાનસિંહનો કળીર પ્રત્યે તિરસ્કારરામા-
નંદનું સમ જાવવું.

પ્રવેશ ૫ મોઁ—કળીર યવન હોવા છતાં તે સાધુની સોબત
અને રામનું ભજન કરે છે તે ન કરવા દેવું; છતાં કરે
તો તેનો ગમે તે રિતે નાશ કરવાના વિચારમાં ગુમાન
સિંહ, બહુ ફેલીનું મળવું, તિર્થવાસી સાધુ મંડળ
આવતાં ઇર્શાથી કળીર આશ્રમે મોકલવું.

પ્રવેશ ૬ ઠોઁ—રામ સીતા સ્વરૂપે શ્રીવિષ્ણુ લક્ષ્મિ, કળીર
ભાકત સત્ય છે એમ જગતને જણાવાનો સંકેત, પ્રેમ
સત્તાની મહતા, નારદ આવતાં કળીર આશ્રમે જવું.

પ્રવેશ ૭ મોઁ—કમાલ સાથે ભજન ગાવા કેશરનું આશ્રમે
આવવું, સખીઓની મિઠી મશ્કરી, કમાલ કેશર વચ્ચે
સંસ્કારી વાણી વિલાસ, સાધુઓ સાથે નિમાની તકરાર
અને કમાલનું સમજાવવું, સાધુની હુંજત, કળીરરૂપે
રામ અને મનુરૂપે નારદ સીતાનું ભોજન સામગ્રી
લઈ આવવું. સાધુ સંતોષ, ગુમાનસિંહની અભયળી વચ્ચે
ગુરૂમંત્ર લઈ કળીરનું આવી મળવું.

પ્રવેશ ૮ મોઁ—કબીર ચિતામાં શુભાનસિંહ, નાશ અથે
 ભજન ગાવાનીમથે પોતાને ત્યાં કબીરને બોલાવી લાવવા
 બહુ ફેલીને મોકલવો.

પ્રવેશ ૯ મોઁ—શુભાનસિંહનું ઘર, ધગ્, ધગતા અંગારાથી
 ભરેલ ઉંડી ખાઇ કેશરની અભયળી, પિતા પુત્રીવચે
 ચક્રમક, ક્રોધથી કેશરને કેદ પુરવી, સાધુ મંડળસાથે
 કબીર કમાલનું આવવું, અગ્નિ ખાઇપર બનાવટી આસન
 બિછાવી કમાલ કબીરને બેસારવા, કમાલ કબીરનું
 અગ્નિ ખાઇમાં પડવું, બાદ ફલહીંડાળામાં અગ્નિ
 ખાઇનું ફેરવાઇ જવું. ભજન ગાતાં કબીરકમાલનું
 હીંડાળામાં શુંલવું. (ટેબલો)

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ જો—કેશરને કેદમાંથી મુક્ત કરવા ગુમાનસિંહને વિરમતિનું સમજાવવું, કેશરનો ઘાત કરવા કોધી ગુમાનસિંહનું જવું, બાદ સિનપલટાર્થ કેદી દશામાં કેશરનું જીવવું, જ્યોત પ્રભાસાથે રામરૂપે શ્રીવિષ્ણુનું પધારવું, કેશરનો આમંદ એકાએક કેશરને આશ્રમમાં લઈ જવી.

પ્રવેશ ૨ જો—છોકરાંઓ સહીત કબીર આશ્રમે કમાલ રામસેવામાં, રામ રિસામણું જાણી મના મણું માટે કમાલના કાલાવાલા, અચાનક કેશરનું આવવું, સર્વનો આનંદ શ્રીરામ મુતિએ સ્વમુખે દુધ આરોગવું, કબીરનો આશિરવાદ ગુમાનસિંહનો કેધ. (ટેળલો.)

પ્રવેશ ૩ જો—કબીરનો નાશ કરવા કરેલ દરેક પ્રયત્ન નિરુદ્ધ ગયા, ત્યાં કેશર યવન કબીરની શિષ્યા થઈ આશ્રમે રહી વિગેરે ચિંતામાં ગુમાનસિંહ, બહુ ફેલીની ઉશકેરણી, ધર્મદાસનું આવવું, કમાલે ધર્મ દાસને પ્રસાદમાં ચોખી મીઠાઈ આપવા માટે સુખડીયાને ત્યાંથી મીઠાઈ લેવા રામદાસને મોકલવો, કબીર આશ્રમે ધર્મ દાસનું મૃત્યુ થાય અને તે તહોમત કબીર પર આવે એ ઈચ્છાથી મીઠાઈમાં ઝેર મેળવી દેવા સુખડીયાને ત્યાં ગુમાનસિંહ સોના મહોરો આપી આવવા બહુ ફેલીને મોકલવો.

પ્રવેશ ૪ થો—કળીર આશ્રમ સાધુસાથે કળીર રામ લજ-
 નીમાં, કમાલ કેશરની રામ સેવા, ધર્મદાસનું આવવું,
 મંગાવેલી મીઠાઇ પ્રસાદ તારકે ધર્મદાસને આપવી,
 ધર્મદાસની ભેટ ધર્મદાસનું મૃત્યુ સાધુ અભયળી વચ્ચે
 ગુમાનસિંહનું કળીર સહીત સર્વને કેદ કરી લઇ જવું.
 (ટેબલો)

પ્રવેશ ૫ મો—ધર્મદાસના મૃત્યુથી કળીર કેદ થયા તે
 અફસોસમાં સમાનંદ, બહુ ફેલી સાથે વાત ચિત, ગુમા-
 નસિંહના કહેવાથી કળીર વિરૂદ્ધ જુઠી સાક્ષી આપવા
 જતા વર્ણુ શંકર બ્રાહ્મણોનું આવવું, રામાનંદનો સદ્-
 બોધ અને બ્રાહ્મણ કંટવ્યનું ભાન કરાવવું, બાદ ગુમા-
 નસિંહ સાથે વાદ વિવાદ, રામરૂપે શ્રીવિષ્ણુનું આવી
 કળીરનો બચાવ કરવા ન્યાય સભામાં રામાનંદને
 મોકલેલા

પ્રવેશ ૬ ઠો—કાશીરાંજ શિલનિધિની ન્યાય સભા, કેદી
 તરિકે કળીર, કમાલ, કેશર અને સાધુ મંડળ, સાક્ષી-
 ઓની તપસ, કળીરને ફાંસીની સજા, કમાલ કેશર અને
 રામદાસનો, શિષ્ય ધર્મ, ગુમાનસિંહનો એનુંદ, રામા,
 નંદનું આવવું, ધર્મદાસ સજાવન, ગુમાનસિંહ હુકમાર-
 નિમાની અજ્ઞાનતા દુર અને ન્યાયસભા સહિત શિલ-
 નિધિનું કળીર શરણે થવું (ટેબલો)

અંક ૩ બે.

પ્રવેશ ૧ થો—દિલીમાં લોહિશાહની કચારી, શાહ થવા બદલ ખુદાનો ઉપકાર અને રાજ્ય કર્તાના નિયમ પ્રમાણે વર્તવાની દ્રઢતા, દેશનિકાલ ગુમાનસિંહનું આવવું, કબીર વિરૂદ્ધ ઉશ્કેરણી ધર્મપાલક લોદીશાહે કબીરને પકડી લાવવા ગુમાનસિંહસાથે સિપાઇઓને મોકલવા.

પ્રવેશ ૨ બે—કાશીમાં ગુમાનસિંહની લલામણથી કબીરના નામનાં બુઠાં વિશ્વલંકારનાં આમંત્રણ મોકલી સકળ સૃષ્ટિનાં સાધુ બ્રાહ્મણને કબીર આશ્રમે એકઠા કરવાના પ્રયાસમાં બહુફેલી, વર્ણુ શંકર ત્રવાડી ત્રીકમજીનું આવવું, આમંત્રણ બદલ મહેનતાણામાં મ્હોરો, ધર્મથી ભૂષ્ટ બ્રાહ્મણનો સ્વભાવ.

પ્રવેશ ૩ બે—દિલીમાં ધર્મદાસની પત્તિ સુમતિ, સંતાન સુખમાં મગ્ન, દંપતિ વચ્ચે દૈવિ પ્રેમ પ્રસન્નશા, કબીરનો સદ્બોધ, કળિજન સ્વભાવ વર્ણુજી, ગુમાનસિંહનું સિપાઇઓ સાથે આવી કબીરને કેદ કરી લઇ જવા. (ટેબલો)

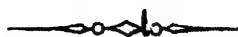
પ્રવેશ ૪ થો—લોહિશાહ સનમુખ કેદીદશામાં કબીર, ધર્મ સંભાળવા દબાણ, કબીરની બેપરવાઈ, ધર્મદાસનું આવવું, અચાનક બેઠી બંધન તુટવાં, કબીરની ખાલ બેચવા શાહના હુકમ, પુરખુશાલીથી ગુમાનસિંહ કબીરની જીવતાં ખાલ ઉતારવી, જંગનાથપુરીનાં દર્શન, લોહિશાહ કબીર ચરણે, ગુમાનસિંહનું જીવ લઈ નસી છુટવું. (ટેબલો)

પ્રવેશ ૫ મો—કાશીમાં બહુકેલી, ગુપ્તરિતે ગુમાનસિંહનું
આવી મળવું, વિશ્વ ભંડારાની તૈયારી ચિકીત્સા બેવા
કળીર આશ્રમે જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો—વિશ્વ ભંડારાનું કાર્ય ઉકેલવાના વિચારમાં
રામ સીતા રૂપે શ્રીવિષ્ણુ લક્ષ્મિ, નારદજીનું સર્વ દેવ
સહીત આવવું કાર્યની વહેંચણી કળીર આશ્રમે જવું.

પ્રવેશ ૭ મો—વિશ્વભંડારા મસે ભોગા થએલ સાધુ મંડળ
ના ભોજન અર્થે કમાલ કેશરની સ્તુતિ, નિમાનો
ગભરાટ, સાધુની ઉતાવળ, શિલનિધીનું આવવું, બાદ
કળીરરૂપે રામ અને અન્ય રૂપે સીતા નારદ અને સર્વ
દેવોનું આવવું, કમાલ કેશરનો આનંદ, વિશ્વભંડારામ,
ભેગું થએલ સર્વ સાધુ સમાજનું ભોજન લેવા બેસવું
રામ સીતાનું સર્વ દેવસહીત પાછું જવું, લોહિશાહ
તથા ધર્મદાસ સાથે દિલીથી કળીરનું આવવું, કળીરનું
અન્નભુષણ; કમાલની અન્નયુખી, વ્યવહાર ઉપાધીથી
અલગ થવા સ્થળનો ત્યાગ કરવા કળીરની ઇચ્છા,
ઉત્તમ બોધ, ગુમાનસિંહને ક્ષમા, પુલ આકૃતિમાં કળીર
સ્થળનું ફેરવાઈ જવું, વિષ્ણુ ચરણમાં કળીર, ભકિત
અભિલાશી સંસ્કારી જન સમુહને યોગ્ય વરદાન, વિષ્ણુ
હર્ષન, ભકિતનો વિજય અને સર્વની શાન્તિ. (ટબલો

મુખ્ય પાત્રોનાં નામ.

પુરૂષો.

શ્રીવિષ્ણુ૦.....જગતને કરતા, હરતા, અને સંહરતા
સરવૈશ્વર. (પરમાત્મા.)

નારદ૦.....શ્રીવિષ્ણુના અનન્ય ભક્ત. દેવરશી.

કળીર૦.....શ્રીરામચંદ્રના પરમભક્ત.

કમાલ૦.....ભક્ત કળીરના શિષ્ય.

રામાનંદ૦.....શ્રીરામચંદ્રના પ્રતાપી ભક્ત અને
સમર્થ આચાર્ય.

શુભાનસિંહ૦.....કાશીરાજા શિલનિધીનો ભાણેજ,
રાજ્યનો કોટવાળા, કેશરનો પીતા.

બહુકેલી૦.....શુભાનસિંહનો સ્નેહિ.

ધર્મદાસ૦.....દિલીનેલ્લધનપતિ, કળીરનો શિષ્ય.

લોહિશાંહ૦.....દિલીપતિ સુંદતોન.

શ્રીરામ૦.....વિષ્ણુનો પુત્ર અંશાવતાર.

સીપાગો.

લક્ષ્મિ૦.....વિષ્ણુની વિભૂતિ.

નિમા૦.....મુસલમાન ધર્મની સ્ત્રી. કબીરને
ઉચ્છેરનાર.

કેશર૦.....કબીરની શિષ્યા. કમાલની સહચરી.

વિરમતિ૦.....શુમાનસિંહની સ્ત્રી, કેશરની માતા.

સીતા૦.....લક્ષ્મીના અંશાવતાર.

સુમતિ૦.....ધર્મદાસની ધર્મપત્નિ.

સાધુઓ, સિંધાઈઓ, વારાંગનાઓ, બ્રાહ્મણો કેવો
બિગેર, બિગેર.

સ્થળ૦—વૈકુંઠ, કાશી, દિલ્લી, જગન્નાથપુરી.

કબીરસાબ,

નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

મુત્રધાર૦—વિશ્વાધાર પ્રિયજન ઉદ્ધાર પારી

જપી તપી ચિત્ત રસ યસ દ્યુતિ

અજબ અખિલ ખ્યારા છે.....

વિશ્વનાથ જગજ્યોતિ, શ્રેષ્ઠ છે

ગુણ ગણ દિસો વિભૂ અનંદ દાતા, ચિત પ્રિયકર (૨)

ભિતિ ભવ હરતા, વ્યાપક છે

અજર અમર ત્રય ગુણથી રહિતપર

પ્રભુવંદ્નરૂપક છે.....

નટી૦—

હરિહરતો, ઉરેઠરજો, સુખી કરજો ભરિ ભડારો (૨)

નયનરતો, ભયહરજો, કૃપાવરદ્વે, અમને ખ્યારો

પ્રભુતારો...ના વિસારો.....હરિ

જાપ અમાપ કરી કરી રૂચિએ

યાચિએ સર્વ મળી નંદલાલા

બહાર કરી પ્રભુ પાર ઉતારજો

સારજો સવ મનોરથલાલા.

સાર સરવનું આપછો રામજી આશરો છે તમારો...હરિ

૧

પરિચો—

કજરારી કારી અભિયનમેં નિકી પલક ઝલક દરસત
રંજ હંગ.....(ટેક)

સોદ્રગમેં તાદ્ર્ય રસ ઝલકત પલકત

સરસ અધર મુખ અમૃત—

ચંચળ ચપળ વિકળ ચિતવત રસ—(૨)

રાજી રાજી હાજી હજી કરકે રસિલી ચલી

ડગર નિડર હોકે નંદકે ભુવન.....કજ

(સારીગમ)

૨

નારદ—

પ્રભુ સંત વિરક્ષા કોક, પરદુઃખ ભંજન કહવાતા,

ખાકી સહ સ્વાર્થે અથડાતા.....ટેક

ધાર દિસે રાતામાત્ર, દૃઢચી મલ્લિન મદ્મતાં.

જોષ પુરસ્ક્રુખના ખુશી થાતા, હરામિ હરામનું આતા.

હાડ હાડ થઈ સ્વાનં સમાતે. ઘરઘર અથડાતા.

પ્રભુ નામેને અથડાતા :.....

પ્રભુ

સ્વાર્થની પ્રીતી જહાં ત્યાં વ્યાપ્ત છે
 પરમાર્થમાં નહી પ્રીતી આ સંસારમાં (૨)
 ગોથાં ખાતા અથડાતા, અતિ રિખાતાને દુઃખી થાતા
પ્રભુ,

૩

રાસમંડળ—

મોહપામિ રામાએ, નિર્ખી ધનશ્યામ પિયા
 ત્રિભૂવન પતિ નાથ છે આપણી સંઘાથ
 રસિક રાસ રમિએ.....ટેક
 રસિકાઓ આલો સુંદર, સાથ રમિએ.....મોહ
 દિવ્ય બ્રહ્મ સ્વરૂપ રામ. સુંદર આજ છાને છે,
 સર્વે લોક માંહી રૂડો હર્શનાદ ગાને છે,
 સાક્ષિ હૃદયના, હેતુ ઉદયના, ઘોષવિજયના,
 રામ શ્રી ધનશ્યામ સાથે રાસ રમિએ.....મોહ
 શર હેંદુ વિષ્ણુ મુર્તિ, જોતાં લગ્ન્યા પામે રતિ
 સઉ ગોપી ઉર આનંદ અતિ, મોહયા મુગિવર જોગીજતી
 સર્વ સુંદરિ લગી લગી પ્રભુ પાંચલજતી
 અશ્રુ ભરિ બારી હર્યે ઠરી હૃદયે શ્યામ રાચતી
 રાધારમણ ભવનું બ્રમણ હરણ એવા અશરણ
 શરણ નાથ ત્યાથ રાસ રમિએ
 રસિકાઓ આલો સુંદર રાસ રમિએ.....મોહ

કળીરુ—

રામ નામ સાચું લાઈ, રામનામ સાચું;
 રામજીનું નામ જો ન લીધું, અંતે ફાટયું રેશે ડાચું ટેક
 અંધા ઉધા ધંધા છોડી, પ્રભુથી લે પ્રીતી જોડી;
 નહીં તો જમદવાર જાતાં, તારૂં તો કપાશે ડાચું-રામ
 મિથ્યા માયા મમતા ત્યાગી; શ્રીહરિ ભજો સદ્ભાગી;
 રામજીની તાળી જેને લાગી, ધન્ય તેને ચરણે રાચું-
 સમ.

૫

સાધુઓ—

રામ લે, લાગી, ભજન લે, લાગી; કળીરાની માડી
 કળીર બગડયારે એતો રામ લે, લાગી.....ટેક
 વનકેરી સોબતે; લિંબડ બી બગડયા;
 બગડયા બગડયારે માહીંથી ચંદન નિપજયા—કળીરા
 છાશકેરી સોબતે, દુધડબી બગડયાં;
 બગડયાં બગડયારે માહીંથી ઘ્રત નિપજયા—કળીરા
 પાણીકેરી સોબતે, પચ્ચિરબી બગડયાં;
 બગડયા બગડયારે માહીંથી હીરા નિપજયા—કળીરા
 સાધુડાની સોબતે, કળીર બી બગડયાં;
 બગડયા બગડયારે માહીંથી સંત નિપજયા—કળીર

કુખીર-કમાલ૦—

સદ્ગુર વિણ જય ન થાય,
ગુર વિણ રામ ના લભાય
ભક્તિ કરી મહુ અફળ જાય—
થાય શ્રી વિશ્વપતિ ન સહાય,
ગુરવિણ જ્ઞાન નવ પમાય,
નિર્ભય ચિત્તન શુદ્ધ થાય.

જીવ સદાય ભવ મુંઝાય (૨)

નિત્ય નિત્ય ચિત્ત તેનું ચિરાય

ભવ અટવાય અંતે પસ્તાય.....સવ

૭

કેશર સખીઓ૦—

(ગરબો)

હાંરે રંગ રેલી હાં રસિયા અનંગમાં (૨)

લાગી તાલા વેલી ખારા અંગમાંજ રે—

હાંરે

ખાળા ખની ખહુ ખડાવરી, ફિરકે બ્રમાકુળ આજ;

કુમુદ કલિ લોગી વિનાં, કઠમાતી હે રાજ.

રહેવા ઉચ્છરગે આતુર અલખેલી

બેલા ચાલો બહાલા બુચો ખાળા ખની ઘેલી હોજરે

મુંદરિ ખહુ કામ જંગમાં.....હાંરે,

અદ્રતણાં દર્શન થકી, કુમુદ પ્રપુલિત થાય;
 તેમ રસિક રસીઓ મળે, અંગઆનંદ ઉભરાય.
 ધિર ન રહે સ્થિર ચિર મસ્ત છે બનેલી,
 આપણાજ પ્યારતણા તારમાં છકેલી,— હારે,
 ખીલતી આ કુસુમ કળી (૨)
 સહુણા શ્યાણા છુટશે નહીં
 રમ્યા વિનાં કામ રંગ આ.....હારે,

૮

કેશર૦—

ઠહાલા કમાલ, તમ પરહું વારી વારી બલીહારી...ટેક.
 દયા કરી દયો દિદાર, પ્રાણ આધાર, જીવનહાર,
 દાસી છું તમારી.....ઠહાલા,
 ફેડિલા કામણગાર, લટકે લોભાઈ લાલા;
 આવો ભક્ત રાજ ભોળા, નેહે નિર્ધું રોઢિયાળા,
 અંતર આરામ આવો, વલભ અર્પું વરમાળા—
ઠહાલા,

૬

અખીઓ—

હુધેતે ભરિરે તળાવડી, મોતિકે ખાંધી ખાળ;
 ઇશ્વર ધુવે ધોતિયાં, પારવતિ પાણીની હારે,
 હળવા તે ધુવે સ્વામિ ધોતિયાં, ભિંજશે હુમારાં ચિર;

અમઘેર ઢાઢોલ રિસાળવા, માતાલ દેશે ગાળ,
 નહીં તારો ઢાઢોલ રિસાળવા, નહીં માતા દેશે ગાળ.
 આ પણુ બેઉ મળો પરણુસું વૈશાખ મહીના માંચ.

કબીર૦—

રામલ કરે તેજ સાચું, તેજ સાચું સૈજ સાચું રે,
 મારા રામલ કરે તેજ સાચું
 જગમાં જન્મિ ભુંડા, રહન કરો રામલનું;
 એ વિનાનું જીવવું બધું કાચું (૩) રે.....મારા..

રામનંદ૦—

રટણુ કરી લે રૂડા, રઘુપતિ શ્રી રામંજનું
 બે લવ પાર જવાનું ધારે—
 કહેવામાં શુર દેખ્યા કંઈ દુનિયાં માહીં
 કરતા વિરલા કેા જસારે—
 હુંને માફ માની માનીજે મિથ્યા લટકેતે
 પહોંચે નાહીં કિનારે—

રામાનંદ૦—

સંતો, દેખો હૃય વિચારી (૨)

ચારે પુરૂષ ચારે નારી—

સમ સર્વત્ર ઘટોઘટ ખોલે, જેનું ચરિત રામ

તેનો થાહ કેમકરી લધએ. નામ અનુપાન વરણુન રૂપારામ

—સાધુ

બુલનહીં મન અરે નર લોળા શું તારા શું માસ રામ

રામખુદા શક્તિ શિવ એકજ મનના ધોખા નિરાળા રામ

—સાધુ

સાધુઓં—

ભાઈ રટણ કરીલે રૂડા, રઘુપતિનું આ લવસિંધુથી તરવા;

આ માયાથી ઉગરવા રે, રામ—ટેક

મનુષ્ય જન્મ આ અમુલખ મળિયો, તેનું સાર્થક કરવારેજી

જળો જથા મનથી મુકીને રામકૃષ્ણને રમરવા, આ

માયાથી ઉગરવા રે, રામ—

હરિ ગુરૂ સંત તણી શેવા કર, જીવ પદને દુર કરવારેજી;

રામકૃષ્ણ રહે માન ન. જુદા, ભિતિ લય સંશય દુરવા,

—આ માયાથી ઉગરવારે, રામ

સાધુઓ--

રામજીકા લોગ લગાવનાં.

માલ તાલ ખાવનાં ઉડાવનાં-----ટેક

લડુ પુરી માલપુઆ, શિરા ખરફી દહિંકા મઠ્ઠા

મોતિ સુર પેટ ભરકે, ખાવનાં ઉડાવનાં.....રામ.

અન્ન વસ્ત્ર દહનામે, પકવાન ન્યારે ન્યારે;

ખુબ ખાઇ દંડ પીછે. પીલનાં પીલાવનાં.....રામ.

૧૫

સીતા--

રામજી ખ્યારા, હૃદય આરામ છો વ્હાલા;

પીયુજ મારા, જીવન આધાર છો લાલા-----ટેક

દયા સિન્ધુ ગહન, ગામિ;

દિન બન્ધુ, અનંત નામિ;

ગમિએ, રમિએ નમિએ;

અદ્ભુત ઉદ્ધારણ જગસ્વામિ,

આપ કૃતિમાં મધખામી;.....રામજી

નારદ શારદ, સુરવર મુનિવર;

સનકાદિક, લંજતા નિત્ય નટવર.....રામ,

નારદ—

સીતાપતિ રામ, પુરણ કામ, રહી નિષ્કામ

આઠે જામ ભળે—

ટેક

સાર માહીં સાર, શ્રી જુગદ્વાધાર, આ સંસારમાં મોરાર છે

એક તેને ભળે—

સ્વયં વિશ્નું તરણ તારણ, મિાર વિદારણ કષ્ટ નિવારણ

સંત વિપ્રને ધેનું પાલન, એવા શ્રી અશરણ શરણ

ઘનશ્યામને ભાઈ સમજી ભળે—

૧૭

નારદ—સીતા—

આનંદ સાગરમાં રમિએ રે—

હરે ભૂમિ ભાર, નિર્વાકાર, ખંમ ભ્રમ.....ટેક

શ્રીધર્મની જય કર્મમાં, હિન ધર્મિની જ્ઞાનિદ્યે

માનીરે—

રક્ષા કારણ ધર્મની, કરે અધર્મને નાશ;

જગ સુખ કારણ અવતરે, યોગેશ્વર અવિનાશ.

ભકતતણા પ્રભુદાસતો, ગીતા ગીત જ્ઞાનિ દ્યે

માનીરે—

કેશર૦—

વારીરે, બહાલમજી ભકતબાળ—

ટૅક

સુખના ભાગર શ્યામ સલુણા,

મારા શિરતાજ લાલ.—

ભોળા છે આપ સ્વામિ, રૂપાળા ગુણના નામિ;

ભાળિ ભકિત આપની સ્વામિ, લોખાણી છુ અંતર નામિ

મિઠી મધુર કળી, ખીલ્યા વિણ રહી છે જુલ્લી (૨)

રસ ભોળી રસિયા આવો, વેગે બહાલા વિકસાવો.

બની ગુલતાન લઈ જગલ્હાણુ કરો કલ્યાણુ સ્વામિ બહાલા

૧૯

સખીઓ—કેશર૦—

અરે વાટ, રે વાટ, શું મસ્ત બની પીયુ પ્રેમે—

નવ સમજે અલી અરે અજાણી બાપુડી એ નેમે;...બહાર

શિદ્ધને સાહેલીઓ મને શરમાવો પડું પાય હું તમને;

બહાલ વિસારી બાઈ બાળ પણાનું આમ કેમ જવાનું ગમે

આ અછુટ વેણી વિંખાશે,

આ અધર થંકી રસ ચુંસાશે,

આ નવલ ચિર ત્યાં ચોળાશે,

આ શરિર રમ્યતા હુંટાશે,

પણ અંગ રંગશી રેલાશે—મસલસે જવાહરો મને—

કેશર—કમાલ—

આલો સુંદરવર શ્રી રઢિયાળા છોગાળા;
 બળે રામ રદ્યથી હેખાળા લઇમાળા.—
 આડ પાડ વેરાન વહુન 'કરી, સરિતા સાગરમાં મળતી;
 પામે પ્રાણી તેમ અચળપદ, વળે વૃતિ પ્રભુ મહી આત
 કામભુગારા વાહધુતારા મિહું બોલી છેતરનારા
 સુખકરનારા દુઃખકરનારા જગનાખ્યારા મોક્ષદેનારા
 પ્રીતમ ખ્યારા.
 પ્રાણ હમારા શ્રી મહુ રૂધુ કુળનાલાલા
 બહાહ બહાલા.
 રંગલિના પીયુષ પ્રેમાળા મારાલટકાળા—

કેશર—

પામિ નિજનાથરે, પામિ નિજનાથ
 હૈયાતણો હારરે, પામિ નિજ નાથ.
 વિશ્વ બળરે પ્રેમની પેઠી,
 તેને જડયાં કુસોટી કમાડરે—પામિ.
 રામકૃપામિ. ગમ કુંસી લાધી,

ખુબી કરી ખાંતે મેંતો ખોલ્યાં એ કમાડરે—પામિ.
 જુક્તિથી જોઈ ંહોરી પ્રીત પટોળી,
 ઓઢી રાચું નાચું નિત્ય ગુરૂજીને ઢવારરે—પામિ.
 સાથી કમાલ સૂંગે રમતાં રંગાણી,
 ટળી ગયો ભવ દુઃખ ભારરે—પામિ.

૨૨

સાધુઓ—કબીર૦—

ભજીલે શ્રીરામ, મુરખ હો! મંનવા.
 આ ભવ જળ તરવા, શિરપર ઘુમે જમરાયજી—
 ગર્વ મહી ગાજે, પરસુખ દેખી દાઝે.
 હરામિ નલાજે, પાછળ પસ્તાવો પુરો થાયજી—
 પાપી પલીત પાડા, ખાંતે શીદ જેદે ખાડા.
 અંતે એ આવે આરા, પુરાન કુરાન પ્રીતે ગાયજી—
 આંખ તું જોને ખોલી, દેહ મનુષ્યા છે અન મોલી.
 દુનિમાં સહુ રહીછે ડાલી, રહ્યો મુઠ તેમાં 'શુ' લોભાયજી
 બહાર કંઈલી બહેલી, મુસાફરી છે આ છેલી.
 ભાવે ભર ભક્તિ થેલી, દિન, કબીરો મુખે ગાયજી—

વિરમતિ૦—

મન તરંગ મન મસખની, મન મધ્યે અથડાય;

સાગર દહેરો લક્ષ થઈ, સાગર માહી સમાય.

કેાથ પતિનો ના સમે, સમજે સુતાન લેશ;

ત્રીશંકુ ગત માહુરી, શ્યેરાળું સઉ કલેશ

રામજી આવોરે, ખાળાને બચાવે રે;

જુરીમરે દિન રે,ન—

ટેક

પુત્રીતન પતિ ત્રસિતાવે, અધિક રાવથી પ્રાણુ રિખાવે;

આપ વિનાકો છોડાવે, દયા દરસાવોરે—રામજી

વિરામતિ૦ ગુમા૦—

ધરો શીઠ ગર્વ અરે ! પતિ આત ઉર મહી,

જશે ગર્વ મરડાઈ.....

કુમતિ નિવારો જરા, સુમતિ સંભારોનહીં

થશે દગ્ગા દુઃખદાઈ.....

વાંસ અતી વન વાંસનું બાળે,

(તેમ) ગર્વ અજી તમ તન પરબાળે.

બાળો નંદા નારી-લવારીન કરકાઈ—ધરો.

મારું ઠાર નિરધાર હવે જઈ
કલંકી ઠરશે—ભુંડાઇ ભરશે.

છો કલંકી ઠરું ફેચા ભરું મલે હુ ભુંડાઇ
(પણ) સુતા કાંળ સુખદાઇ—ધરે.

કેશર—

રહ્યો સુખ સાગર પુર, આનંદ કોડ દિવાળી;
દુઃખ થયાં દુર આજે, મળિયા મોહન વનમાળી-
પુણું પરિક્ષક પોષક, અરિય નિવાજખેલી;
નિર્મુ નયણે રઢિયાળી, મુર્તિ કેશવ કરુણાળી
પાંપયુંજ નાખેખાળી, દે છે ભવબંધન ટાળી.....રે

કમાલ—છોકરાં—

અધિનાંશી આવોરે, જમવા ચમહરિ;
જમાડું જીવન રે, પ્રભુજી પ્રીતધરી—
સિંહાસન ઢાળ્યાં રે, બિરાજો બહુનામિ;
શિતળ જળ સિંચી રે; પ્રવારું જગત્વામિ.—

પીતાંબર પહેરાવી, ભાલે તિલક કરું;
 ભાલે ભૂધરજીરે, લોજન થાળ ધરું.—
 પકવાનો પુર્યારે; મનગમતાં બહાલાં;
 જમો જુગતે થીરે, લાડકડા લાલા.—
 સારું કે નરસુરે, જોઈએ તે કેજે;
 જમી જળ પીનેરે, પાન પછી લેજે.—

કેંકળો—

શિદ્ધને રિસાયા મારા શ્યામરે, પીયો પય રામજી પ્યરાજી
 સ્નેહની સાકર મિઠી, ધોળીધન શ્યામ માંહી;
 ઉર્મિ એલચીઓ ગુણવાનરે—પીયો,
 બહાલ વાટકડે બહાલા, પિરસ્યાં પય પ્રીતે રીતે;
 કરે ગ્રહો કૃપાના નિધાનરે—પીયો.
 જે કૃષ્ણાધી આખીયાં, ગોરાં ગોરસ નાથ;
 ભાજી તાંદુલ લાવથી, હરિધરી નિજહાથ.
 તેરે કૃષ્ણાધી કેશવ, સત્વર સિયાવર સુંદર;
 સ્વિકારો શામળીયા મુકી માનરે,—પીયો.
 વાર કરીને વિકૃત્વા, ટલ્લાવો શું તાત;
 અનને રેશે ઓરતો, દુરિજન કરશે વાત;
 દાસ કમાલ કેશર, લિનવે શિર નામિ સ્વામિ;
 ભાવના ભુખ્યા ભગવાનરે,—પીયો.

કમાલ રામદાસ—

ખોટી સહુ ક્રિયા લાઈ, સાચી સગાઈ. રામતણી
જીવ જાણનાતા,

પરમપદ માણના તો, લહે સુખદહાંણુ નાતો—ખો.
રામ રામ સહ કોઈ કહે, દલસત કહે ન કોઈ;
એકવાર દલસત કહે, તો કોઠે યજ્ઞ ફળ હોઈ.
કનક મંદિર મહોલ આરસ, ચોગરદંભ કમાન;

(પંજી) સિયારામના લજનવિણુ, લલું એહ થકી રાન.

ધન્ય જેણે રામ કળ્યા છે, પુન્ય ફળ તેનાં ફળ્યાં છે.
શુભ પંથ એહ વળ્યા છે, તોજ જાણે રામ મળ્યા છે.
જીવ્યાની ન કંઈ વડાઈ, જે દુઃખ દાઈ દશ ફસાઈ
પ્રમાનંદ સુખ માણનાતો.....ખોટી;

કબીરો સાધુઓ—

કુંજર ગુરુજીને પુછે, આવું રૂઢું જ્ઞાન બતાવે રે હરી;
એતો લાઈ લોલી મનને સમજાવે રે— કુંજ

હંસા મુકીને કોણ, બગલાને ચાહે જી. જી.

એતો બગલા બાહેર ધોળાને મનનામેલા રે (૨)...કું.

પારસ મુકીને કોણ, પથ્થરાને ચાહે જી. જી.

એતો પથ્થર બાહેર લિનાને અંદર કોરા રે (૨)...કું,

કેશર મુકીને કોણ, કેસુડાને ચાહે, જી. જી.

એતો કેસુડાં, અંગે રૂડાને મોઢે કાળો રે (૨)...કું.

રામાનંદ૦—

રે મન સાધ થયું ચાહે લિદ્ધ થયું રે—
 માઈં દિલ મોહન તારે સંગ લાગી રહ્યું રે.....રામ
 કળબુક કાળું વાદળ દાયું રે,
 પ્રીત પુરાણી નવું સ્થૂળ રચાયું રે,
 જેમાં સદ્યિંતી દુર્વ ચિત વત્ત યહ જગમાં
 સમઈં નૃંદરનેજ સતતછે નહી કાંઈ નવુંરે.....રામ

૩૧

નારાંગ૦—

શ્રીધર રઘુવર તિલક ભાલ, નટવરગોપાલ,
 મનશ્રી ગીરધરલાલ—
 બુધર સુખકર જગતપાલ નૃપ દુઃખ જંભળ હર,
 હિતકર વિશ્વનુ દયાલ—
 તુમ ધા કિંક ધમ ધાધાધા, દુમ ત્રકધા ત્રકધા તાતાતા
 છુમ છ નનનનન તુમ તનનનનન ધાત્રક ધિનીતક
 તકધુમ કિડીતક મકથૈ મકથૈ
 નાચો ગાઓ મલી આવો રિઝાવોને આજ
 મહીપાલ—
 સા સાગરે સા. સાની નિસાની ધધ ધધની ધપપ
 પપ ધપ મમ મમ મર! ગગરે સારેગ સા.

